

سرشناسه	: عنبرسوز، عاطفه. ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: پرندگان تالابی خزر جنوبی / مؤلف عاطفه عنبرسوز.
مشخصات نشر	: تهران: طلایه. ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۲ ص: مصور (رنگی)، نقشه، جدول: ۱۵ × ۱۵ س. م. - یک دیسک فشرده.
شابک	: ۴ - ۴۱ - ۲۹۲۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیفا	
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۵۲.
موضوع	: پرندگان آبی - دریای خزر، ساحل.
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۹ ع ۹ الف ۶۹۱ / QL
رده بندی دیویی	: ۵۹۸ / ۰۹۵۵۲۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۸۱۵۲ - ۸۴ م

www.ketab.ir

نام کتاب: پرندگان تالابی خزر جنوبی
مؤلف: عاطفه عنبرسوز
نوبت چاپ: اول
سال چاپ: ۱۳۹۰
شمارگان: ۱۵۰۰ جلد
چاپخانه: چاپ طلایه ۸۰
قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان
شابک: ۴ - ۴۱ - ۲۹۲۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸
ISBN: 4 - 41 - 2925 - 964 - 978

تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، کوی مبین، پلاک ۸، طبقه همکف،
انتشارات طلایه، تلفن: ۶۶۴۶۳۲۴۱، ۶۶۴۹۶۲۷۲، ۶۶۴۶۲۹۶۱، نمابر: ۶۶۴۹۶۲۷۳

فهرست کوتاه

۴	پیام گردآورنده.....
۵	مقدمه
۷	ریخت شناسی پرندگان
۱۳	فهرست گونه ها
	طبقه بندی پرندگان
۱۷	° راسته غواص سانان
۱۹	° راسته کشیم سانان
۲۴	• راسته پلیکان سانان
۲۸	° راسته لک لک سانان
۴۲	° راسته غاز سانان
۶۹	• راسته شاهین سانان
۷۵	° راسته درنا سانان
۸۳	• راسته آبچلیک سانان
۱۳۴	° راسته جغد سانان
۱۳۵	° راسته سبز قبا سانان
۱۳۷	پرندگان تالابی که به ندرت دیده شده اند
۱۵۲	منابع مورد استفاده

پیام گردآورنده

کتاب حاضر حاصل تجربه و چندین سال کار من در زمینه پرنده شناسی در مؤسسه خدمات زیست محیطی خزر جنوبی است.

نظر به وسعت پهنه دانش پرنده شناسی، این کتاب حاوی کلیه اطلاعات نیست، اما سعی شده تقریباً کلیات دانستنی های ضروری مربوط به پرندگان مورد نظر به صورت فشرده ارائه گردد. مطالب کتاب دقیق، ساده، بدون حاشیه های غیر ضروری و با استفاده از بهترین تصاویر گردآوری شده است و راهنمای خوبی برای شناسایی پرندگان شاخص تالابی می باشد. لوح فشرده صدای پرندگان نیز به همراه کتاب ارائه گردیده. امید است که استادان، دانشجویان، دوستداران طبیعت و همکاران گرامی آن را مفید و قابل استفاده ببینند.

کسانی که در امر تدوین کتاب های علمی تجربه دارند به یقین با مشکلات بسیاری که در این رهگذر مانع از ارائه کار مطلوب و بی نقص می گردد آشنا هستند. لذا توقع من از این بزرگواران و خوانندگان محترم این است که بر من منت نهاده و نقائص کتاب را گوشزد نمایند تا در چاپ های بعدی برطرف گردد.

در پایان بجاست از زحمات استاد فرزانه و گرانقدرم جناب آقای مهندس عبدالحمید امیرابراهیمی مدیر محترم مؤسسه خدمات زیست محیطی خزر جنوبی که انگیزه گردآوری این کتاب را در من به وجود آورده و در تمامی مراحل گردآوری، ترجمه و ویرایش این کتاب، زحمات زیادی متحمل شده اند قدردانی و تشکر خود را ابراز نمایم. از استاد گرامی جناب آقای دکتر اسماعیل کهرم که زحمت بازنگری کتاب را قبول نمودند و همچنین دیگر اساتید و کارشناسان فن که راهنمای من بودند سپاسگزارم و موفقیت تمامی حامیان و محافظان طبیعت بی همتای سرزمینمان ایران را از پروردگار یکتا خواستارم.

مؤسسه خزر جنوبی حقوق معنوی تصاویر کتاب را از خالقان آن ها خریداری نموده و هرگونه استفاده غیرمجاز پیگرد قانونی دارد.

این کتاب با حمایت مؤسسه خدمات زیست محیطی خزر جنوبی و برنامه محیط زیست دریای خزر/CASPECO تدوین و به چاپ رسیده است.

عاطفه عنبرسوز - پاییز ۸۹

Ati.anbarsouz@gmail.com

پیش گفتار:

اتفاقات، تغییرات و تحولاتی که در قرن گذشته میلادی و به خصوص پنجاه - شصت سال اخیر در جوامع انسانی و بر روی کره زمین اتفاق افتاده، آنچنان تأثیرات منفی بر محیط زیست داشته است که مرمت و بازسازی اکثر خرابی‌ها امری بسیار مشکل و در برخی از موارد امکان ناپذیر است. عامل عمده این تغییرات زیست محیطی همانا پیشرفت ناهمگام علم و فن آوری در زمینه‌های مختلف و به خصوص ناهمگام با ارتقاء سطح آگاهی عمومی و یکپارچه مردم بوده است.

افزایش انفجاری جمعیت ناشی از پیشرفت فزاینده بهداشت و دانش پزشکی، به همراه فراهم شدن سریع و فزاینده تسهیلات در امور حمل و نقل و ارتباطات که زمینه ساز اصلی وارد آمدن خسارات فراوان به محیط زیست به شمار می‌آیند، را می‌توان به عامل یاد شده ربط داد.

منابع مهمی مانند آب شیرین، محصولات دریایی، خاک حاصل خیز، تنوع زیستی و آب و هوای مناسب زیست هم تحت تأثیر فعالیت‌های انسانی چنان دچار تغییر شده‌اند که نشانه‌های پوشیده و آشکار از آینده چشم‌انداز تیره‌ای را ارائه می‌دهند.

انتشار هر روزه اخبار نگران‌کننده دربارهٔ تزلزل سطح کیفیت محیط زیست، کاهش تنوع زیستی و تغییرات آب و هوا باعث ایجاد جو کسل‌کننده‌ای در جوامع بشری شده است. آنچه موجب دلهره فزاینده دانشمندان، متفکرین، دست‌اندرکاران محیط زیست و مدیران شده است شامل دو موضوع می‌باشد:

- موضوع اول این است که به نظر می‌رسد تلاش‌های فعلی جوابگوی جلوگیری از تخریب همه‌جانبه محیط زیست نمی‌باشد، و به رغم همدلی و همکاری‌های بین‌المللی، سایه سنگین توسعه ناپایدار اقتصادی مانع مؤثر افتادن هرگونه تدبیر می‌شود

- موضوع دوم و مهم‌تر هم این که در مقابل تراکم اخبار ترس‌آور و حجم هیاهوی زیست محیطی فزاینده در رسانه‌ها، گستره و میزان اطلاع رسانی در بارهٔ نتایج عملیات پیش‌گیرانه و یا وارونه‌سازی روند تخریب محیط زیست ناچیز می‌نماید. به عبارت دیگر، خطر جدی این است که به تدریج اذهان مردم به شنیدن این‌گونه اخبار و روایات نگران‌کننده، ترسناک و یأس‌آور عادت می‌کند و نهایتاً نسبت به مسائل زیست محیطی بی‌تفاوت می‌شوند.

تشخیص و توافق کارشناسان بر این واقعیت استوار است که بدون همکاری جوامع مردمی با سطح آگاهی بالا نمی‌توان بر مسائل و مشکلات زیست محیطی غلبه کرد، حتی اگر تمامی توان دولت‌ها و میلیاردها دلار به کار گرفته شوند. بر پایهٔ همین تفکر، مقوله "آموزش برای توسعه پایدار" شکل گرفته و کتابی که در دست شماست، نمونهٔ نتیجهٔ کوچکی از تلاشی گسترده و همه‌جانبه در سطح بین‌المللی می‌باشد.

از آنجا که "آموزش برای توسعه پایدار" نیازمند به کارگیری ابزار مناسب و متنوع می‌باشد، سازمان‌های دولتی و مردم‌نهاد دست‌اندرکار بر آن شدند تا به غنی‌سازی منابع اطلاعات مناسب و درخور لایه‌های مختلف جوامع مردمی در زمینه‌های متنوع زیست محیطی بپردازند.

انگیزه تهیه و تدوین کتاب حاضر بر اساس نتایج نیازسنجی‌های انجام شده توسط پروژه‌های مختلف زیست محیطی متمرکز بر دریای خزر به وجود آمد که متفقاً بر اهمیت بالا بردن سطح آگاهی، آشنایی و علاقهٔ مردم در ارتباط با محیط زیست و مظاهر آن تأکید داشتند. این کتاب نیز از جمله ابزارهای پیشنهادی در جهت "آموزش برای توسعه پایدار" در زمینهٔ تنوع می‌باشد تا به عنوان

مرجع برای آشنایی مردم فارسی زبان حاشیه این دریا با آن دسته از پرندگان شاخص تالابی که مشاهده آن‌ها به نسبت آسان‌تر می‌باشد مورد استفاده قرار گیرد.

در مسیر تدوین این کتاب، از اکثر منابع به‌روز استفاده گردیده و با متخصصان داخلی و خارجی مشاوره لازم به عمل آمده تا کاربران تازه‌ترین اطلاعات موجود را در اختیار داشته باشند. گزینش گونه‌های پرندگان نیز بر جذابیت، امکان مشاهده و سهولت شناسایی تکیه داشته، و بنابراین از پرداختن به بعضی از پرندگان تالابی که مشاهده آن‌ها مشکل می‌باشد احتراز شده است و این توهم نبایستی به وجود آید که این کتاب جمیع گونه‌های پرندگان تالابی منطقه خزر جنوبی را در بر دارد. بخشی از کتاب نیز به برخی گونه‌های پرندگان تالابی که گاهی به صورت عبوری در منطقه دیده شده اند اختصاص یافته تا به کاربران در رفع بعضی ابهامات کمک شود.

در بخش دیگری از کتاب به اصطلاحات رایج در توصیف شکل ظاهری پرندگان پرداخته شده و به کاربران توصیه می‌شود تا این بخش را به دقت مطالعه نمایند تا اطلاعات ارائه شده در توصیف خصوصیات ظاهری و تفاوت‌های بین گونه‌های تقریباً مشابه به راحتی مفهوم گردد.

از آنجا که تعریف صدای پرندگان از طریق نوشتار کار بسیار دشواری است و احتمال می‌رود که کاربر در اشتباه افتد، یک لوح فشرده حاوی صدای اغلب گونه‌های تعریف شده ضمیمه کتاب شده است. در این مورد هم توصیه می‌شود تا با یاری گرفتن از ابزار مناسب شنیداری، صدای گونه‌ها با توصیف نوشتاری در متن کتاب مقایسه گردد، تا کاربر با تعاریف استفاده شده آشنا شود. تصاویر پرندگان ارائه شده در کتاب از بهترین و دقیق‌ترین در نوع خود می‌باشند که حقوق معنوی آن‌ها از صاحبان حقوق خریداری شده و بنابر این، هرگونه استفاده از آن‌ها که منجر به منافع مالی شود بایستی با اخذ مجوز کتبی از مؤسسه خزر جنوبی باشد.

طی جلسات متعددی که با حضور مجریان پروژه "آموزش تنوع زیستی دریای خزر" تشکیل گردید، تصمیم بر این شد تا با همت سازمان‌های مردم‌نهاد سایر کشورهای حاشیه دریای خزر کتاب‌هایی با قالب مشابه به زبان‌های روسی، قزاق، ترکمن و ترکی تدوین شود تا نهایتاً مجموعه‌ای از پرندگان تالابی خزر به دست آید و با ترجمه آن به هر یک از زبان‌های ملی منطقه، یکی از ابزارهای "آموزش برای توسعه پایدار" در دسترس جوامع محلی قرار گیرد.

در خصوص مرور تخصصی این کتاب از محضر ارزشمند دوست و همکار با وفا و قدیمی، پیر محیط زیست و استاد دلسوز جناب آقای دکتر اسماعیل کهرم استفاده شده و زحماتش را فراوان سپاس می‌داریم.

عبدالحمید امیرابراهیمی

مدیر مؤسسه خدمات زیست محیطی خزر جنوبی